

LAUSUNTO

Helsinki 12.5.2026

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Viite: VNS 3/2026 vp

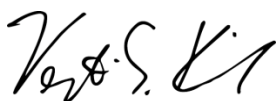
Asia: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030

Teema: Valtionavustussäästöt

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: pääekonomisti Heta Melartin, heta.melartin@soste.fi, p. 040 3586447

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 koskien valtionavustussäästöjä.

Pääministeri Orpon hallitus on päättänyt kehyskaudelle yhteensä noin 349 miljoonan euron valtionavustussäästöistä, joista merkittävä osa kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalalle. Kevään 2026 kehysriihessä hallitus päätti 50 miljoonan euron lisäleikkauksesta STM:n valtionavustuksiin, joka kohdistuu täysimääräisesti sote-järjestöjen STEA-avustuksiin. Jo ennen kehysriihettä päätetyt säästöt huomioiden hallitus leikkaa 190 miljoonaa euroa eli puolet STEA-avustuksista vuoden 2024 avustustasoon nähden.

SOSTE korostaa:

- Sote-järjestöjen valtionavustuksiin kohdistuvat leikkaukset ovat kohtuuttomia. SOSTE korostaa, että lisäleikkaukset sote-järjestöjen valtionavustuksiin on peruttava syksyn budjettiriihessä.
- Valtionavustusleikkaukset kohdistuvat suoraan järjestöjen hyvinvointia ja terveyttä edistävään ja julkisen sektorin palveluita täydentävään työhön, eikä niillä ole odotettavissa julkista taloutta tasapainottavia säästöjä. On epärehellistä esittää, että näin mittavat leikkaukset eivät kohdistuisi myös kohtaavaan työhön.
- SOSTE esittää, että hyvinvointialueiden kautta kanavoitava rahoitus otetaan käyttöön vasta vuonna 2028 ja siihen kohdennettu 25 miljoonan rahoitus käytetään STEA-avustuksiin vuonna 2027 toiminnan hallittavan sopeuttamisen turvaamiseksi.
- Sote-järjestöihin kohdistuvia leikkauksia ei voida uskottavasti perustella julkisen talouden sopeutuksella, sillä hallitus olisi kyennyt pienentämään alijäämää verotuspäätöksillä huomattavasti tehokkaammin.

Sote-järjestöihin kohdistuneet leikkaukset ovat jo näkyneet palveluiden heikentymisenä

SOSTEn vuodenvaihteessa 2025–2026 tekemään kyselyyn vastanneista ja leikkausten kohteeksi joutuneista sote-järjestöistä 32 prosenttia irtisanoo henkilöstöä ja 36 prosenttia lopettaa määräaikaisia työsuhteita. Järjestöt ovat joutuneet supistamaan ja lopettamaan monia tärkeitä palvelujaan, kuten chat- ja kriisipuhelinpalveluja sekä

vertais- ja kohtaamispaikkatoimintaa. Nuorisoasumisen tukitoiminta sekä tuettu lomatoiminta lukuun ottamatta lasten kesäleirejä loppuvat kokonaan.

Sote-järjestöjen työtä kuitenkin tarvitaan. Jopa kolmannes SOSTEn Sosiaalibarometri-kyselyyn (2025) vastanneista sosiaali- ja terveysjohtajista ilmoitti, että hyvinvointialueet ohjaavat ihmisiä aiempaa enemmän järjestöjen tuen ja toiminnan piiriin kustannusten hillitsemiseksi. Asiakkaat siis päätyvät yhä useammin järjestöjen palvelujen käyttäjiksi, mutta samaan aikaan järjestöjen resursseja leikataan. Yhtälö ei toimi.

Myös kaikki hyvinvointialuejohtajat ja Hyvil Oy toivat esille ennen kehysriihä julkaisemassaan kannanotossaan, että hyvinvointialueilla ei ole sote-järjestöille toiminnallista korvaajaa. Kannanoton mukaan leikkaukset osuvat kipeimmin haavoittuvassa asemassa oleviin ja kasvattavat toteutuessaan hyvinvointialueiden kustannuksia – eivät vähennä niitä. Järjestöjen toiminta supistuu etenkin niillä alueilla, joissa tarve on suurin.

Myös Kuntaliitto totesi kannanotossaan ennen kehysriihä, että kunnilla ei ole mahdollisuutta paikata järjestöjen jättämää aukkoa.

Jo tehtyjen tai tulevien leikkausten vaikutusten arviointia ei ole tehty ministeriötasolla

Hallitus on päättänyt lisäleikkauksista sote-järjestöille jo ennen aiemmin päätettyjen leikkausten kokonaismääräistä toimeenpanoa. Uusia leikkauspäätöksiä on siis tehty umpimähkäisesti ennen kuin aiempien päätösten vaikutuksia sote-järjestöjen toimintaan on kokonaisuudessaan nähty.

SOSTE huomauttaa myös, ettei sote-järjestöjen leikkauspäätöksille ei ole tehty ministeriötasosta vaikutusarviota, vaikka sosiaali- ja terveysvaliokunta on myös näitä esittänyt lausunnoissaan (StVL 11/2025 vp): ”Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että avustusten määrärahojen vähentämisen vaikutuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä järjestöjen toimintaedellytyksiin seurataan.”

On selvää, että ensi vuodelle kohdistuvat leikkaukset (84 miljoonaa euroa) tulevat kohdentumaan kaikkeen sote-järjestöjen toimintaan niiden järjestyttävän mittakaavan vuoksi: ennaltaehkäisevään työhön, hyvinvointia ja terveyttä edistävään työhön, kohtaavaan työhön, korjaavaan työhön, vapaaehtoistoiminnan koordinaatioon sekä

kohderyhmien kokemusten tuomiseen päätöksentekoon. Pelkästään ”järjestöjen järjestöistä” tai hallinnosta leikkaamalla ei saavuteta lähellekään tarvittavaa säästöä.

SOSTE muistuttaa myös, että järjestöillä on merkittävä ja tunnistettu rooli osana Suomen kokonaisturvallisuuden toimintamallia. Järjestöt tukevat häiriötilanteisiin ja kriiseihin varautumista ja niihin vastaamista sekä vahvistavat yksilöiden henkistä kriisinkestävyyttä. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa näin mittavat leikkaukset järjestöjen toimintaedellytyksiin eivät edusta järkevää politiikkaa.

Sote-järjestöjen avustusleikkauksilla ei todennäköisesti saada aikaan säästöjä

Sote-järjestöiltä leikkaamalla ei odotettavasti saavuteta säästöjä järjestöjen tarjoaman varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevien palveluiden ehtyessä ja avun tarpeen siirtyessä toisaalle. Kun matalan kynnyksen palveluita ei ole saatavilla, kustannukset siirtyvät hyvinvointialueille ja ilmenevät ongelmien lykkääntyessä myöhemmin kalliimpien palveluiden tarpeena.

SOSTE on arvioinut, että sote-järjestöt säästivät vuonna 2023 julkisen sektorin kustannuksia yhteensä 156 miljoonaa euroa, toisin sanoen yli 1,4 euroa jokaista niille kohdennettua euroa kohden. Arviota voi pitää varovaisena, eikä se sisällä sote-järjestöjen tekemän ennaltaehkäisevän työn tuomia säästöjä. Sote-järjestöjen avustuksista leikkaaminen tulee siis etenkin pitkällä aikavälillä todennäköisemmin lisäämään kustannuksia, ei vähentämään niitä. Tämä on ristiriidassa hallituksen tavoitteen kanssa hillitä julkisia menoja.

Avustusleikkausten tuomat säästöt valtion budjettiin nähden ovat myös varsin pieniä verrattuna muihin mahdollisiin sopeutustoimiin. Uskottavampana toimenä julkisen talouden sopeuttamiseksi hallitus olisi esimerkiksi voinut perua päätöksensä tehottomasta yhteisöveron alentamisesta kahdella prosenttiyksiköllä.

SOSTE esittää lykkäystä STEA-avustusten kompensatiomalliin

STEA-leikkausten kompensatioksi hallitus esittää 25 miljoonan euron määräaikaista valtionavustusta hyvinvointialueille vuosille 2027–2030 kohdennettavaksi järjestöjen tukeen. SOSTEn mielestä malli herättää kysymyksiä siitä, onko se aidosti kompensoivaa rahoitusta sote-järjestöille. SOSTE vaatii, että mallin toimeenpanossa huolehditaan, että avustukset todella kohdennetaan järjestöille, eivätkä hyvinvointialueet vastaavasti leikkaa omista järjestöavustuksistaan.

Sote-järjestöjen kannalta samaan aikaan toteutettavat STEA-avustusten rajut leikkaukset ja uuden hyvinvointialueiden kautta kanavoitavan rahoituksen käyttöönotto ovat vaikea kokonaisuus.

Järjestöt joutuvat suunnittelemaan toimintaansa ja sen resursointia sekä toteuttamaan tarvittavat sopeutustoimet jo syksyllä 2026. Tieto STEA-avustuksista ja tieto hyvinvointialueiden kautta tulevasta rahoituksesta on käytettävissä vasta tammikuussa 2027. Aikajänne on käytännössä mahdoton pitkäjänteiseen toiminnan ja talouden suunnitteluun.

SOSTE esittää, että hyvinvointialueiden kautta kanavoitava rahoitus otetaan käyttöön vasta vuonna 2028 ja siihen kohdennettu 25 miljoonan rahoitus käytetään STEA-avustuksiin vuonna 2027 toiminnan hallittavan sopeuttamisen turvaamiseksi.

SOSTEn keinot talouden tasapainottamiseksi

Hallituksen esittämät valtionavustusleikkaukset sekä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset ja sosiaalihuollon lisäleikkaukset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin, sairastaviin ja heikommassa asemassa oleviin ihmisiin. Säästöt uhkaavat syventää entisestään sosioekonomisia terveyseroja ja lisätä kalliimpien palvelujen tarvetta myöhemmin.

Kehysriihessä esitetyt, kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kohdistuvat säästöt olisi ollut mahdollista välttää esimerkiksi perumalla tehoton yhteisöveron alennus.

SOSTE korostaa, että seuraavalla hallituskaudella kansalliseen velkajarrusopimukseen perustuva sopeutustarve edellyttää myös tulopuolen vahvistamista. SOSTE on esittänyt verotoimenpiteitä, joiden tuotto on yhteensä 3,1 miljardia euroa (vuoden 2027 hinnoilla). SOSTEn verosuositukset ovat:

- listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistaminen,
- nimellisen yhteisöverokannan korottaminen,
- joidenkin valmisteverojen ja liikenteen verojen indeksoiminen ja
- sokeriveron käyttöönotto.

Listaaamattomien yhtiöiden osinkoverotus

Listaaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tietyissä tapauksissa poikkeuksellisen kevyesti. Käytäntö on monimutkainen ja heikentää pääoman kohdentumista

tuottavampiin kohteisiin taloudessa. Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistaminen lisäisi verotuloja noin 0,5 miljardilla eurolla vuosittain.

Yhteisöverokannan korottaminen

SOSTEn toinen verosuositus on nimellisen yhteisöverokannan alentamisen peruminen ja maltillinen korottaminen 22 prosenttiin. Useat asiantuntijat ja tutkijat pitävät yhteisöveron laskemista tehottomana toimenä talouskasvun vauhdittamiseen. Muun muassa tasokkaan suomalaistutkimuksen mukaan yhteisöveron merkittävä alennus vuosina 2012–2014 ei lisännyt pienten yritysten investointeja Suomessa.

Vastaavanlaisia tuloksia on saatu useissa muissa tutkimuksissa ja kirjallisuuden yleiskuva on, ettei yhteisöverokannalla ole merkittäviä vaikutuksia talouskasvuun.

Mikäli yhteisöverokannan alennus perutaan vuonna 2027 ja yhteisöveroa korotetaan vielä maltillisesti kahdella prosenttiyksiköllä Norjan ja Tanskan tasolle, Suomen verotulot kasvaisivat 2,0 miljardilla eurolla.

Valmisteverojen indeksointi

Joitain valmisteveroja ja liikenteen veroja ei ole sidottu hintatasoon, minkä vuoksi niiden reaalin arvo heikkenee inflaation seurauksena. Indeksoimattomien valmisteverojen ja liikenteen verojen indeksointi lisäisi verotuloja noin 0,1 miljardilla eurolla vuosittain.

Sokeriveron käyttöönotto

Viimeiseksi SOSTE suosittelee sokeriveron käyttöönottoa Suomessa. SOSTE arvioi, että veron tuotto olisi noin 0,5 miljardia euroa vuodessa. Porrastettu sokerivero kannustaisi teollisuutta vähentämään sokerin määrää tuotteista ja kuluttajia valitsemaan terveellisempiä, vähemmän sokeria sisältäviä tuotteita. Sokeriverolla vahvistettaisiin siten sekä kansanterveyttä että valtion verotuloja.